

СПІВПРАЦЯ ПЕДАГОГІВ ЗДО З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У НАВЧАННІ

Валентина Мірошник

вихователь-методист,
дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)
комбінованого типу № 57 «Волошка»
Черкаської міської ради,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
E-mail: miroshnikvalentina29@gmail.com

Науковий керівник:

Гнезділова К. М.

доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

Згідно зі статистичними даними Міністерства освіти і науки України в нашій державі збільшилася кількість дітей із особливими освітніми потребами. Так, у 2021/2022 навчальному році кількість учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах ЗЗСО збільшилась на 7608 осіб і становить 32686 учнів (у 2020/2021 – 25078 учнів) [3].

В даний час термін «діти з особливими освітніми потребами» використовується як у широкому соціальному, так і в академічному контексті. Сучасні наукові концепції дозволяють виділити особливі освітні потреби, спільні до різних категорій дітей із порушеннями розвитку [1, с.88–89].

Діти з особливими освітніми потребами – це діти, які потребують особливої психологічної та педагогічної підтримки та організації особливих умов їх виховання та навчання [2, с. 74]. Як показує практика, збільшення кількості «особливих» дітей вимагає від освітян закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) готовності налагодити ефективну взаємодію з урахуванням специфіки розвитку.

Народження дитини з порушеннями у розвитку завжди є стресом для сім'ї. Проблема виховання та розвитку «особливої» дитини стає для сім'ї складною. Батьки перебувають у психологічно складній ситуації: вони відчують біль, смуток, переживання і часто впадають у відчай. Такі сім'ї потребують великої психологічної та освітньої підтримки.

Сім'я та ЗДО – два найважливіші інститути соціалізації дошкільнят. Робота з сім'єю – важливе завдання системи освіти. Саме сім'я та сімейні відносини становлять основу будь-якої освітньої програми, що проводиться у навчальному закладі. Організація взаємодії з сім'єю ЗДО – складне завдання, для якого немає готових технологій та рецептів. Ефективність всього освітнього процесу багато в чому визначається бажанням педагога взаємодіяти як з дитиною з особливими освітніми потребами, так і з її сім'єю. У той же час готовність педагога спілкуватися, навчати та розвивати «особливих» дітей часто виходить за межі компетенції. Необхідно, щоб ЗДО та сім'я були відкриті один одному та допомагали розкривати здібності та навички дитини. Успіх у цьому непростому процесі виховання та навчання дитини з особливими освітніми потребами залежить від професійної компетентності педагогів та освітньої культури батьків.

Невипадково велика увага приділяється роботі з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Для дітей, чий контакт із зовнішнім світом обмежений, незмірно зростає роль сім'ї. Сім'я має значні можливості для вирішення певних проблем: виховання дітей, зокрема у сфері соціального та трудового права, становлення дітей з особливими освітніми потребами як активних членів суспільства. Процес реалізації батьківської підтримки тривалий і вимагає обов'язкової всебічної участі всіх фахівців, які спостерігають за дитиною (педагог-психолог, педагог-дефектолог, лікар, психолог тощо).

Тому на педагогів ЗДО лягає велика відповідальність, оскільки вони мають стати справжніми помічниками, партнерами батьків у вихованні та розвитку дітей з особливими потребами, вміло обираючи форми та методи

взаємодії з ними. При роботі з батьками можна порекомендувати наступні форми роботи:

1. Інформаційно-аналітичні (анкетування; опитування).

Для визначення рівня компетентності батьків у питаннях пізнавального розвитку дітей та забезпечення зворотного зв'язку для аналізу ефективності роботи педагога з батьками при організації корекційно-розвивальної діяльності можна проводити опитування батьків.

2. Наочно-інформаційні.

Інформаційний стенд, який відображає найважливіші події, багато розповідає батькам про життя дітей, а також інформаційний стенд покликаний збагатити знання батьків про розвиток та виховання дітей.

3. Пізнавальні форми організації спілкування.

Ці форми роботи призначені для ознайомлення батьків з особливостями віку та психологічного розвитку дітей, раціональними методами та педагогічними прийомами розвитку у батьків практичних навичок.

Батьківські збори залишаються однією з традиційних, але ефективних пізнавальних форм роботи з сім'єю. Можна використовувати різні способи познайомити батьків: відкриті заняття (або їх фрагменти), невеликі виступи та конкурси.

Можна організувати тематичні консультації, щоб відповісти на будь-які питання, що цікавлять батьків. Їх проводять фахівці з загальних та конкретних тем, наприклад, розвиток мови у дитини, захист її психіки, грамотність тощо.

Для успішної взаємодії педагогів та батьків існує ряд принципів роботи:

1. Особистісно-орієнтований підхід до дітей, до батьків, де наголос робиться на особистісні особливості дитини та сім'ї; забезпечення комфортного та безпечного середовища.

2. Гуманно-особистісний – всебічна повага і любов до дитини, до кожного члена сім'ї, довіра до них.

3. Принцип комплексності –психологічний супровід можна розглядати лише у комплексі, у тісному контакті педагога-психолога з педагогом-дефектологом, вихователем, музичним керівником, батьками.

4. Принцип доступності.

Процес виховання та навчання у ЗДО та в сім'ї має будуватися на принципі співробітництва, процес навчання має бути послідовним, в учасників освітнього процесу – педагога та батьків – мають бути єдині вимоги до дитини.

Таким чином, робота з батьками здійснюється протягом тривалого часу і має давати такі результати: батьки бачать, що навколо них є сім'ї, які їм духовно близькі та мають схожі проблеми; переконуються на прикладі інших сімей у тому, що активна участь батьків у розвитку дитини веде до успіху; формуються активна батьківська позиція та відповідна самооцінка, довірче ставлення до співробітників ЗДО. Така співпраця з фахівцями ЗДО допомагає батькам застосовувати отримані знання та навички при роботі з дітьми в домашніх умовах та приймати дитину такою, якою вона є – у всіх її проявах.

Тільки за тісної взаємодії всіх учасників освітнього процесу можливе успішне формування особистісної готовності дітей з особливими освітніми потребами до шкільного навчання, соціалізації та їх адаптації у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Крижанівська О. П., Каленська О. О. Етимологія поняття «діти з особливими потребами» у вітчизняному освітньому просторі. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право.* 2012. Вип. 2 (14). С. 87–91. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/3198/1/14_kryzh.pdf (дата звернення 17.01.2023).
2. Манилова Л. М. Діти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. *Психологічний часопис.* 2015. № 2 (2). С. 71–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2015_2_13 (дата звернення 17.01.2023).
3. Статистичні дані Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення 17.01.2023).